

Του ΠΑΝ. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

ΑΛΠΕΡ ΡΙΖΑ

Το όραμά μου: Όταν με ρωτούν τί είμαι να λέω: «Είμαι Κύπριος!»

Ο Αλπέρ Ριζά είναι Κύπριος δικηγόρος του Λονδίνου με ειδικευση στα θέματα των μειονοτήτων. Κατέχει τον τίτλο του Συμβούλου της Βασίλισσας (QC) και όλο και πιο συχνά καλείται στα έδρανα του Δικαστή.

Πέρα από τα αυστηρά επαγγελματικά του καθήκοντα ο Α. Ριζά αναπτύσσει δραστηριότητες και γύρω από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουρκικών και Κυπριακών Υποθέσεων, που συσπειρώνει τριγύρω του κυρίως πρόσφυγα από τον ακαδημαϊκό και επιστημονικό χώρο. Ο Σύνδεσμος αυτός οργάνωσε πρόσφατα, την 21η Απριλίου, εκδήλωση με θέμα «Τί έγινε στην Κύπρο πριν 30 χρόνια». Και τούτο απ' αφορμή την αποδέσμευση απορρήτων αγγλικών εγγράφων. Τον περασμένο Μάρτιο άλλη εκδήλωση του Σύνδεσμου προσήλκυσε αρκετούς νέους, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους φοιτητές. Επιτυχία του Σύνδεσμου ήταν η εκδήλωση του περασμένου Ιανουαρίου που 'χε σαν θέμα τις πρωτοβουλίες του ΟΗΕ για την Κύπρο. Σε εκείνη την εκδήλωση είχαν πάρει μέρος εκπρόσωποι ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών κομμάτων όπως επίσης και Άγγλοι με επικεφαλής τον Άγγλο Υφυπουργό Εξωτερικών.

Ο Αλπέρ Ριζά επιμένει να τον αποκαλούν Κύπριο. Και το εννοώ τονίζω. Γεννήθηκε στην Πάφο από πατέρα Τουρκοκύπριο (ήταν Πρωτοκολλητής στα Δικαστήρια) και από μητέρα Ελληνοκύπρια. Πιο κάτω δίνεται σε περίπτωση συνομιλία του Αλπέρ Ριζά με τον κ. Π. Παϊονίδη, που καταγράφηκε στο Λονδίνο στις 14 Απριλίου.

Π.Π. Αγαπητέ Αλπέρ τί θα 'λεγες να κάνουμε μια συνομιλία, που να καλύψει θέματα, που αφορούν την Κύπρο μας, την πορεία προς μια λύση, τα θέματα της επαναπροσέγγισης, τις δυνατότητες που υπάρχουν για μια λύση κτλ. Απ' ό,τι αντιλαμβάνομαι κατέχεις μια αξιόλογη θέση στο Λονδίνο, νομικό-δικαστηριακό χώρο κι' αναπτύσσεις δραστηριότητες γύρω από τα καυτά θέματα που μας απασχολούν. Να ξεκινήσουμε, όμως, με το ιστορικό της ζωής σου.

Α.Ρ. Ήρθα στην Αγγλία το '68, είχα τελειώσει τότε την Αγγλική Σχολή και πριν από την Αγγλική Σχολή είχα τελειώσει την Ακαδημία στη Λάρνακα. Τις σπουδές μου στο Λονδίνο τις τέλειωσα το '73, επρόκειτο να επιστρέψω στην Κύπρο για να εξασκήσω το επάγγελμά μου αλλά τελικά αποφάσισα να κάνω εδώ την εξάσκησή μου.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες που ανέφερες συμμετέχω στον Σύνδεσμο των Ελληνικών, Τουρκικών και Κυπριακών Θεμάτων. Πρόκειται για Σύνδεσμο, που θέτει μάλλον επιστημονικούς στόχους μπροστά του και οπωσδήποτε μας απασχολεί και το κυπριακό πρόβλημα.

Π.Π. Με ποιά θέματα ασχολήκατε ως τώρα;

Α.Ρ. Τα θέματα που συζητήσαμε σε συνεδριάσεις του Σύνδεσμου έχουν να κάνουν με τις σχέσεις της Ελλάδας με τα Βαλκάνια, την κατάσταση στην Τουρκία, τις σχέσεις της

Τουρκίας με τις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες κλπ. Πρόσφατα ασχοληθήκαμε αρκετά με το κυπριακό πρόβλημα και τις σχέσεις των δύο κοινοτήτων.

Π.Π. Ποιά συμπεράσματα θγάλατε από τις συζητήσεις σας γύρω από το Κυπριακό;

Α.Ρ. Στην πιο πρόσφατή μας συνάντηση είχαμε αρκετούς νεαρούς Κύπριους Έλληνες και Τούρκους. Σκοπός μας ήταν να δούμε πώς σκέφτονται οι νέοι στην Κύπρο. Κατά την άποψη τη δική μου υπάρχουν αρκετές δυσκολίες συνεννόησης μεταξύ τους. Κι' εγώ προσωπικά έχω ορισμένες ανησυχίες για τη νεολαία της Κύπρου. Τελευταία προσέχω μια έξαρση του εθνικισμού στην ελληνοκυπριακή νεολαία. Το έχω προσέξει αυτό τον τελευταίο κυρίως χρόνο και στην Κύπρο.

Π.Π. Δεν επισημαίνεις το ίδιο φαινόμενο και στην τουρκοκυπριακή νεολαία; Αυτή την έξαρση του εθνικισμού εννώς για την οποία μιλάς.

Α.Ρ. Πρόσεξε, η τουρκοκυπριακή νεολαία ήταν από παλιά εθνικιστικά τοποθετημένη, γι' αυτό δεν πρόσεξα διαφορά. Ενώ στην ελληνοκυπριακή πλευρά επικρατούσαν άλλες διαθέσεις.

Π.Π. Πώς βλέπεις Αλπέρ αυτές τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσει ο ΟΗΕ, τα έτσι καλούμενα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης;

Α.Ρ. Τα βλέπω θετικά. Γιατί εγώ αμφιβάλλω αν θα είναι

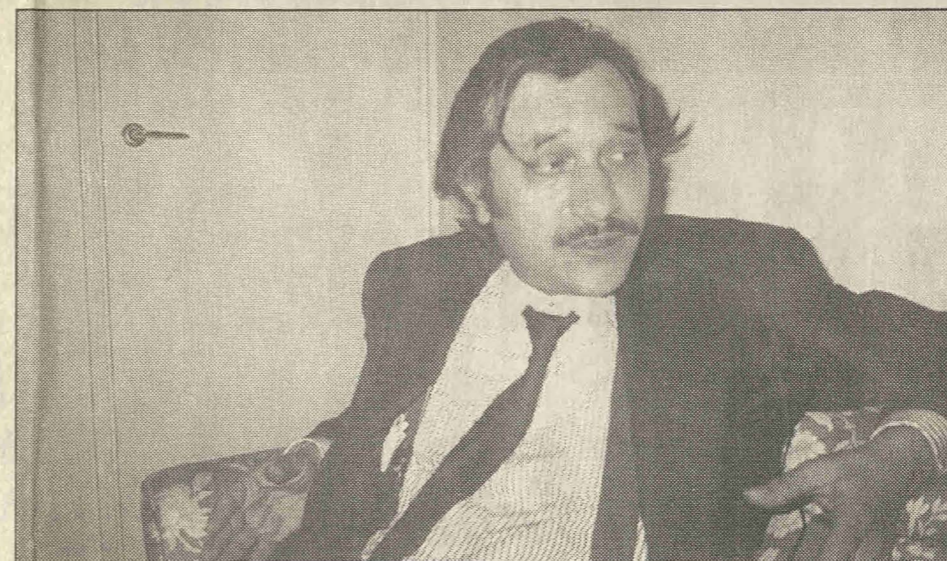
κατορθωτό να εξευρεθεί λύση χωρίς επαναπροσέγγιση. Βέβαια βλέπω και τα προβλήματα, είμαι όμως γενικά υπέρ της πρωτοβουλίας του Γ.Γ.

Π.Π. Βλέπεις τη δυνατότητα να ξανασιμίζει το νησί πάνω στη βάση μιας Ομοσπονδίας;

Α.Ρ. Για να ξανασιμίζει το νησί θα πρέπει να ξεκινήσουν από κάπου. Κι' επαναλαμβάνω την ανάγκη μιας σταδιακής επαναπροσέγγισης. Κι' αυτό πριν τη λύση. Και βλέπω σαν πρώτο βήμα να επιστρέψουν οι Βαρωσιώτες πίσω στην πόλη τους. Όλοι οι Βαρωσιώτες! Διαφωνώ με τη θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς, με τα προβλήματα που δημιουργεί για την επιστροφή των Βαρωσιωτών. Είναι βέβαιο, ότι αν επιστρέψουν οι Βαρωσιώτες και αρχίσουν να ζουν μαζί με τους Τουρκοκύπριους θα δημιουργηθεί μια άλλη κατάσταση. Χωρίς τον πειρατισμό θα 'ναι δύσκολο να προχωρήσουμε.

Π.Π. Πού βλέπεις το μεγαλύτερο εμπόδιο για την επαναπροσέγγιση;

Α.Ρ. Εγώ βλέπω το μεγαλύτερο εμπόδιο στη νοοτροπία των ανθρώπων. Και οι ηγεσίες θα πρέπει να καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες να παρουσιάσουν την άλλη πλευρά μέσα σε ένα άλλο φως. Ο συνεχής καταγρισμός της προπαγάνδας δεν βοηθά καθόλου. Οι ηγέτες, τα ιδρύματα, οι εφημερίδες, τα ραδιόφωνα θα πρέπει να υιοθετήσουν μια πιο υπεύθυνη συμπεριφορά. Φοβούμαι να πω, ότι δεν γίνεται κάτι τέτοιο.

Σε καμιά πλευρά.

Π.Π. Τί μπορούμε να πούμε για τις επιρροές που έρχονται απ' έξω;

Α.Ρ. Είμαι ένας απ' εκείνους, που πιστεύουν ότι οι Κύπριοι μπορούν να λύσουν από μόνοι τα προβλήματά τους. Και δεν επιρρίπτω τις ευθύνες για τα προβλήματα σε άλλους. Φυσικά υπάρχουν οι εξωτερικές επεμβάσεις αλλά η ευθύνη είναι στους Κυπρίους.

Π.Π. Δεν βλέπεις την παρουσία των ξένων στρατευμάτων στην Κύπρο σαν ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια;

Α.Ρ. Όχι, δεν το βλέπω. Νομίζω, ότι τα ξένα στρατεύματα παραμένουν στην Κύπρο όσο υπάρχει το πρόβλημα. Πιστεύω, ότι αν υπάρξει λύση και η Κύπρος λειτουργήσει σαν ομόσπονδο κράτος και οι δύο κοινότητες αρχίσουν να εργάζονται μαζί τα ξένα στρατεύματα θα αποχωρήσουν χωρίς κανένα πρόβλημα. Πιστεύω ότι δεν συμφέρει ούτε της Τουρκίας ούτε της Ελλάδας να διατηρούν στρατό στην Κύπρο.

Π.Π. Υπάρχει μια ανησυχία στην Κύπρο που αυξήθηκε μετά τις τελευταίες δημοτικές εκλογές στην Τουρκία. Αυτή η άνοδος του θρησκευτικού εξτρεμισμού, του ισλαμικού φουνταμενταλισμού, που μπορεί να επηρεάσει την πορεία προς μια δίκαιη λύση. Πώς βλέπεις εσύ αυτή την άνοδο της επιρροής του φουνταμενταλισμού στην Τουρκία;

Α.Ρ. Θέλω να πω καταρχήν, ότι το κόμμα που προηγήθηκε στις εκλογές της Τουρκίας δεν είναι φουνταμενταλιστικό κόμμα. Είναι ισλαμικό κόμμα και υπάρχει μια διαφορά. Το άλλο σημείο, που θέλω να θίξω είναι ότι οι εκλογές ήταν τοπικές και χωρίς να είμαι ειδικός, δεν είμαι βέβαιος, ότι σε περίπτωση βουλευτικών εκλογών το ισλαμικό κόμμα θα έχει τις ίδιες επιτυχίες.

Οι Κύπριοι, όμως, πιστεύω, δεν πρέπει να ανησυχούν γι' αυτές τις εξελίξεις γιατί η κεμαλική παράδοση στην Τουρκία είναι πολύ ισχυρή. Δεν νομίζω ο φουνταμενταλισμός που υπάρχει στο Ιράν και την Αλγερία να έχει πιθανότητες να ριζώσει και στην Τουρκία. Η Τουρκία έχει ισχυρούς δεσμούς με τη Δύση, τις ΗΠΑ και δεν τη βλέπω να τίθεται υπό τον έλεγχο των φουνταμενταλιστών. Και θέλω με την ευκαιρία να παρουσιάσω λίγο αντικειμενικός.

Π.Π. Είσατε σαν Σύνδεσμος σ' επαφή με Άγγλους πολιτικούς, απευθύνεστε στη βρετανική κοινή γνώμη;

Α.Ρ. Δεν απευθυνόμαστε προς τους πολιτικούς σαν πολιτικούς αν και σε τελευταία μας συνάντηση παρευρέθηκε εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών. Έχουμε, όμως, πολλούς Άγγλους Πανεπιστημιακούς κοντά μας, που ασχολούνται με το Κυπριακό. Τηρούμε επίσης επαφή με πανεπιστημιακούς εκτός Αγγλίας, από την Ελλάδα, την Τουρκία. Έχουμε καλές επαφές με το Τμήμα Τουρκικών Μελετών

του Πανεπιστημίου των ανατολικών σπουδών του Λονδίνου. Έχουμε τριγύρω μας διπλωματούχους νέους, Έλληνες και Τούρκους. Θα 'θελα εδώ να τονίσω ότι ο Σύνδεσμός μας δεν έχει πολιτική ή κομματική χροιά. Απλώς φέρνουμε τους ανθρώπους τον ένα πλάι στον άλλο, για να μιλήσει ο ένας στον άλλο χωρίς να αισθάνονται φόβο ή δισταγμό. Έστω και αν διατυπώνουν ακραίες θέσεις. Εγώ προσωπικά είμαι ανοιχτός στις οποιεσδήποτε ακραίες, εθνικιστικές απόψεις από οποιαδήποτε πλευρά, είτε τουρκοκυπριακή είτε ελληνοκυπριακή.

Π.Π. Ποιό είναι το δικό σου προσωπικό όραμα Αλπέρ;

Α.Ρ. Εγώ εκείνο που θα 'θελα θα ήταν να συνταξιοδοτηθώ στην Κύπρο. Θα 'ρθώ, όμως, στην Κύπρο μόνο αν λυθεί το πρόβλημα. Τώρα το πώς βλέπω τη λύση. Αναπόφευκτα θα υπάρξουν δύο περιοχές. Φυσικά θα υπάρχει ελευθερία διακίνησης. Όσον αφορά το θέμα των προσφύγων πιστεύω, ότι οι πολιτικοί δεν θα πρέπει να ξεγελούν τον κόσμο. Δεν θα μπορέσουν να επιστρέψουν όλοι οι πρόσφυγες στα σπίτια τους. Και αμφιβάλλω αν πολλοί Τουρκοκύπριοι θα θελήσουν στην πρώτη περίοδο να μετακινηθούν προς τον νότο. Όλα θα εξαρτηθούν από το πώς και σε ποιο βαθμό οι ίδιοι άνθρωποι θα αποκαταστήσουν μεταξύ τους καλές σχέσεις. Να ομολογήσω όμως, κάτι όσον αφορά το προσωπικό μου όραμα για το οποίο ρωτάς. Σταμάτησα να ονειρεύομαι.

Ήταν τόσες πολλές οι διαφεύσεις. Βλέπω, όμως, τον δρόμο προς τα μπρος αν και δεν είμαι τόσο βέβαιος αν οι άνθρωποι είναι έτοιμοι να ακολουθήσουν τον δρόμο προς τα μπρος. Επιστρέφοντας, όμως, στην ερώτηση για το όραμα θα 'θελα να πω το εξής: Θα 'θελα όταν με ρωτούν τί είμαι να λέγω, ότι είμαι Κύπριος. Και το εννοώ. Υπάρχει κάτι που ξεχωρίζει τους Κυπρίους από τις αντίστοιχες πατρίδες τους. Και δεν έχει καλλιεργηθεί, νομίζω, αρκετά αυτή η ιδιαιτερότητα. Κατά κάποιο τρόπο η Κύπρος έχασε, όμως, την ψυχή της. Είναι ακόμη εκεί αλλά φεύγει. Χάνεται ο χαρακτήρας της. Αυτή η υπεραπασχόληση με το κυπριακό πρόβλημα από δεκαετίες έχει απορροφήσει πολλή πνευματική ενέργεια και αυτό έχει αλλοιώσει την εικόνα της Κύπρου. Η Κύπρος δεν είναι εκείνη που ήταν...

Π.Π. Επισκέπτεσαι συχνά την Κύπρο; Πηγαίνεις επίσης στην άλλη πλευρά;

Α.Ρ. Έρχομαι δύο τρεις φορές τον χρόνο για να δω τη μητέρα μου, πήγα και στην άλλη πλευρά της Λευκωσίας. Και η τουρκοκυπριακή κοινότητα πρέπει να πω απόκτησε τη διοίκησή της κι' είναι κατά την άποψή μου σημαντικό για την ελληνοκυπριακή κοινότητα να κατανοήσει, ότι δεν υπάρχει εκεί απλά ένα ψευδοκράτος. Υπάρχει μια διοίκηση εκεί. Η επίδραση της Τουρκίας είναι πολύ πιο ισχυρή από όσο λ.γ. της Ελλάδας πάνω στους Ελληνοκυπρίους. Αυτό είναι αναπόφευκτο. Και κάτι άλλο. Δεν νομίζω οι Ελληνοκύπριοι πολιτικοί να κατανοούν την ψυχολογία των Τουρκοκυπρίων. Υπάρχει μια περηφάνεια στον τουρκικό λαό. Και δεν πιστεύουν, ότι είναι η κύρια αιτία των προβλημάτων. Η θέση τους είναι ότι σπράχτηκαν σ' όλα αυτά. Σ' επαφές που έχω εδώ με εκπροσώπους τους έχουν σοβαρές ανησυχίες για την ασφάλειά τους. Γι' αυτό κι' έχει μεγάλη σημασία για τους πολιτικούς να αρχίσουν να εξηγούν στον λαό με ειλικρίνεια το τί έγινε. Τα προβλήματα δεν ξεκίνησαν το '74, ξεκίνησαν πιο μπροστά. Φυσικά δεν είμαι απ' εκείνους που λένε, ότι το '63 ήταν αποκλειστικά ευθύνη των Ελληνοκυπρίων.